

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 457/2023-8

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], právne zastúpeného advokátom JUDr. Jurajom Gavalcom, Piešťanská 3, Trnava, proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave č. k. 6To/171/2022 z 28. februára 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 8. júna 2023 (podaná na poštovú prepravu 5. júna 2023, pozn.) doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na pozbavenie osobnej slobody len z dôvodov a spôsobom ustanovený zákonom podľa čl. 8 ods. 2 listiny, práva na prezumpciu neviny podľa čl. 50 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté rozhodnutie zrušiť, vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a požaduje náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Rozsudkom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) č. k. 4Tk/1/2020 z 25. augusta 2022 uznal okresný súd sťažovateľa vinným zo spáchania zločinu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. c) a d) Trestného zákona (ďalej len „TZ“) sčasti spolupáchatelstvom podľa § 20 TZ (v znení účinnom do 30. apríla 2022), za čo mu uložil podľa § 172 ods. 1 TZ (v znení účinnom do 30. apríla 2022) s prihliadnutím na § 38 ods. 2 TZ trest odňatia slobody vo výmere štyri roky a šesť mesiacov nepodmienečne, na výkon ktorého ho podľa § 48 ods. 2 písm. a) TZ zaradil do ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom stráženia. Zároveň

sťažovateľovi podľa § 60 ods. 1 písm. a) TZ uložil trest prepadnutia v rozsudku špecifikovaných vecí.

3. Napadnutým uznesením krajský súd rozsudok prvostupňového súdu zrušil v celom rozsahu a podľa § 322 ods. 1 Trestného poriadku (ďalej len „TP“) vec vrátil súdu prvého stupňa, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol. Podľa krajského súdu vykonal okresný súd vyčerpávajúce dokazovanie, avšak dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam, t. j. skutkový stav v napadnutom rozsudku nebol správne zistený. Krajský súd ďalej uviedol, že si je vedomý toho, že nemôže okresnému súdu dávať záväzné pokyny, pokiaľ ide o závery k skutkovým zisteniam, upozorní však okresný súd na chyby, ktorých sa pri hodnotení vykonaného dokazovania vo vzťahu k jednotlivým obžalovaným dopustil.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti namieta, že odvolací súd dal súdu prvého stupňa pokyny, ako má vyhodnotiť skutkový stav, a teda ako má rozhodnúť o skutkových zisteniach. Uvádza, že krajský súd v bode 95 napadnutého uznesenia uviedol, že „... *nemôže sám rozhodnúť rozsudkom len na základe toho, že inak hodnotí dôkazy vykonané pred okresným súdom...*“. Napriek tomu podľa sťažovateľa krajský súd aj tak dôkazy vyhodnotil a uviedol, ako má prvostupňový súd vo veci o skutkových zisteniach rozhodnúť a ako má vyhodnotiť dôkazy (čo je podľa sťažovateľa zrejmé z bodov 106 až 109 napadnutého uznesenia). V bode 106 uznesenia podľa sťažovateľa odvolací súd uvádza, ako má vyhodnotiť okresný súd výpoveď odsúdeného [REDAKOVANÉ] a aké závery má z nej vyvodiť vo vzťahu k obžalovaným, ktorí sú spolupáchateľmi, a preto sa to dotýka aj sťažovateľa. V bodoch 106 a 107 odvolací súd uvádza, ako má okresný súd vyhodnotiť konkrétne záznamy telekomunikačnej prevádzky a aké závery má z nich vyvodiť, v bode 107 dokonca uvádza, že „obž. [REDAKOVANÉ] *mal zdroj pervitínu od obž. [REDAKOVANÉ]...*“ a že výpoveď odsúdeného [REDAKOVANÉ] je potrebné použiť aj vo vzťahu k sťažovateľovi v tom, že bol dodávateľ pervitínu aj pre obžalovaného [REDAKOVANÉ].

5. Podľa názoru sťažovateľa z uznesenia odvolacieho súdu vyplýva, ako konkrétne má prvostupňový súd rozhodnúť, v niektorých prípadoch odvolací súd usmerňuje prvostupňový súd alternatívne, čo však nič nemení na tom, že prvostupňový súd nemôže rozhodnúť inak (napríklad dospieť k záveru o nevine sťažovateľa). Taký postup podľa sťažovateľa predstavuje zásah do práv sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie a aj do princípu prezumpcie neviny. Odvolací súd je oprávnený viazať prvostupňový súd len právnym názorom (§ 327 ods. 1 TP), nie názorom na to, ako má prvostupňový súd vyhodnocovať dôkazy. Ak nie je podľa odvolacieho súdu skutkový stav správne zistený a je tomu tak preto, že okresný súd nehodnotil správne dôkazy vo veci vykonané, môže podľa názoru sťažovateľa odvolací súd len upozorniť okresný súd, v ktorých smeroch má byť konanie doplnené, nesmie však k spôsobu hodnotenia dôkazov udeľovať záväzné pokyny. Sťažovateľ poukazuje na uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 2To/6/2010, 2To/8/2010 a ďalšie.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti namieta, že odvolací súd za žiadnych okolností nesmie okresnému súdu ukladať, akým spôsobom má vyhodnocovať vykonané dôkazy, čo v tomto prípade podľa jeho názoru krajský súd urobil.

7. Úlohou ústavného súdu je v zásade posúdiť, či je konanie pred všeobecným súdom spravodlivé ako celok (pozri tiež rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Komanický proti Slovenskej republike zo 4. 6. 2002, č. 32106/96, bod 47). To je v zásade možné až po jeho definitívnom skončení. Povinnosť chrániť základné práva totiž majú aj všeobecné súdy a až v prípade, keď v tejto úlohe zlyhajú v zásade ako celok, môže do ich činnosti zasiahnuť ústavný súd (IV. ÚS 79/2020). Ústavný súd preto spravidla nepristupuje k prieskumu zrušujúcich rozhodnutí odvolacích súdov a nezasahuje do prebiehajúceho, ešte neskončeného konania pred všeobecnými súdmi (II. ÚS 562/2018, II. ÚS 406/2018, III. ÚS 481/2017). Takýto prieskum je pripustený len veľmi výnimočne, a to v situácii, keď by namietané pochybenie zaťažilo celý ďalší proces zásadnou vadou, ktorá by už nebola reparaovateľná v ďalšom konaní (III. ÚS 46/2013, I. ÚS 227/2018).

8. Zodpovedanie otázky, či napadnuté uznesenie krajského súdu vykazuje znaky porušenia pravidiel spravodlivého procesu, závisí od celého konania a konečného rozhodnutia všeobecných súdov (III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08). Ústavný súd z uvedeného pravidla už opakovanne pripustil výnimky, a to za predpokladu, ak išlo o rozhodnutie, ktoré bolo spôsobilé výrazne a nezvratným spôsobom zasiahnuť do základných práv alebo slobôd sťažovateľa garantovaných ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou (IV. ÚS 195/2010), pričom tento negatívny dôsledok sa vzťahoval na výsledok konania, ktorý by nebolo možné korigovať v ďalšom procesnom postupe alebo v opravných konaniach (IV. ÚS 322/09).

9. Sťažovateľ sa v podanej ústavnej sťažnosti odvoláva na rozhodnutia najvyššieho súdu č. k. 2To/6/2010 a 2To/8/2010 (obdobne pozri aj rozhodnutie Nejvyššího soudu České republiky č. k. 9Tz/78/67 z 21. decembra 1967 publikované v Sbírcе soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod číslom 36/1968), kde najvyšší súd uviedol, že: *„Viazanosť súdu prvého stupňa právnym názorom odvolacieho súdu vo zmysle § 264 ods. 1 tr. por. spočíva v tom, že správne zistený skutočný stav veci vykazuje znaky konkrétneho trestného činu. Ak nie je skutočný stav veci správne zistený a ak má odvolací súd za to, že je tomu tak preto, že okresný súd nehodnotil správne dôkazy vo veci vykonané, môže odvolací súd upozorniť súd prvého stupňa, v ktorých smeroch má byť konanie doplnené alebo čím je treba znovu sa zaoberať, nesmie však k spôsobu hodnotenia dôkazov udeľovať záväzné pokyny.“* Je tomu tak preto, lebo v otázke hodnotenia dôkazného materiálu okresnému súdu zostáva zachované nezávislé postavenie vyplývajúce z § 2 ods. 12 TP, podľa ktorého *„Orgány činné v trestnom konaní a súd hodnotia dôkazy získané zákonným spôsobom podľa svojho vnútorného presvedčenia založeného na starostlivom uvážení všetkých okolností prípadu jednotlivo i v ich súhrne nezávisle od toho, či ich obstaral súd, orgány činné v trestnom konaní alebo niektorá zo strán.“*

10. Možno konštatovať, že uvedené závery najvyššieho súdu korešpondujú s názorom krajského súdu, ktorý v bode 95 napadnutého uznesenia uvádza: *„Okresný súd vykonal vyčerpávajúce*

dokazovanie, avšak podľa názoru krajského súdu dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam, t. j. skutkový stav v napadnutom rozsudku nebol správne zistený. Krajský súd nemôže sám rozhodnúť rozsudkom, pokiaľ sám nevykoná žiadne dôkazy a mení skutkový stav zistený okresným súdom len na základe toho, že inak hodnotí dôkazy vykonané pred okresným súdom. Z uvedeného dôvodu preto krajský súd okresnému súdu v ďalších bodoch vytkne chyby, ktorých sa podľa jeho názoru okresný súd dopustil pri hodnotení vykonaného dokazovania vo vzťahu k jednotlivým obžalovaným, avšak bez toho, aby okresnému súdu dával záväzné pokyny, k akým konkrétnym záverom má dospieť vo vzťahu ku skutkovým zisteniam.“

11. Už na prvý pohľad je zrejmé, že krajský súd nemal v úmysle odchyliť sa od sťažovateľom uvádzanej judikatúry najvyššieho súdu a túto mal v úmysle dôsledne rešpektovať. Aj v prípade, ak by však niektoré jeho závery mohli v tomto zmysle vyznievať inak, krajský súd sám zdôraznil, že okresnému súdu nie je oprávnený v tomto zmysle dávať záväzné pokyny. Riadiac sa potom zásadou „*iura novit curia*“, potom treba dospieť k záveru, že aj v prípade, ak by niektoré usmernenia krajského súdu mohli vyznievať ako pokyny, samotný okresný súd je povinný vyhodnotiť, že aj s ohľadom na citovanú judikatúru nejde o také pokyny, ktorými je viazaný.

12. Podľa § 322 ods. 1 TP: „*Ak po zrušení napadnutého rozsudku alebo niektorej jeho časti treba urobiť vo veci nové rozhodnutie, vráti odvolací súd vec súdu prvého stupňa, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol len vtedy, ak by doplnenie konania odvolacím súdom bolo spojené s neprimeranými ťažkosťami alebo by mohlo viesť k iným skutkovým záverom.“*

13. Podľa § 322 ods. 3 TP: „*Odvolací súd rozhodne sám rozsudkom vo veci, ak možno nové rozhodnutie urobiť na podklade skutkového stavu, ktorý bol v napadnutom rozsudku správne zistený alebo doplnený dôkazmi vykonanými pred odvolacím súdom. V neprospech obžalovaného môže odvolací súd zmeniť napadnutý rozsudok len na základe odvolania prokurátora, ktoré bolo podané v neprospech obžalovaného; vo výroku o náhrade škody tak môže urobiť aj na podklade odvolania poškodeného, ktorý uplatnil nárok na náhradu škody.“*

14. Pokiaľ ide o odvolacie konanie, v zásade platí, že dôvodom na zrušenie rozhodnutia prvostupňového súdu sú okrem iného aj pochybenia v skutkových zisteniach (nejasnosť alebo neúplnosť) [§ 321 ods. 1 písm. b) TP] a tiež pochybnosti o správnosti skutkového zistenia [§ 321 ods. 1 písm. c) TP], teda tzv. skutkové chyby (*error in facto*) rozsudku, ktoré môžu predovšetkým vyplývať z neúplnosti skutkového zistenia (napríklad ak bol opomenutý dôležitý dôkazný prostriedok), z nesprávosti skutkového zistenia (napríklad ak rozsudok obsahuje určitú skutočnosť, ktorá je v rozpore s vykonanými a logicky z tohto dôkazu vyplývajúcimi závermi), z nejasnosti skutkového zistenia (napríklad z rozsudku nie je zrejmé, o ktoré dôkazy sa zistené skutočnosti opierajú či z ktorých dôkazov skutkové zistenia vyplývajú), alebo ak sú skutkové zistenia v rozpore samy so sebou (napríklad rozsudok obsahuje o určitej skutočnosti protichodné alebo vnútorne rozporné tvrdenia) (pozri ŠIMONČEK, I. a kol. *Trestné právo procesné*. 3 vydanie. Aleš Čeněk, 2019, s. 288).

15. Odvolacie konanie v trestnom procese sa riadi princípom apelácie (orgán rozhodujúci o odvolaní chyby napadnutého rozsudku spravidla sám napraví tak, že po zrušení rozhodnutia rozhodne sám vo veci) s výrazne obmedzenými možnosťami kasácie (ak odvolací súd zistí chybu rozsudku, zruší toto rozhodnutie a vráti vec súdu prvého stupňa na nové prejednanie a rozhodnutie) (ČENTÉŠ, J. a kol. *Trestné právo procesné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Šamorín : Heuréka, 2016,

s. 195.). S ohľadom na už citované § 322 ods. 1 a 3 TP sa pritom prvky kasácie uplatnia len tam, kde by sa mal v novom rozhodnutí podstatne zmeniť skutkový stav. Vychádza sa z toho, že je primárne úlohou súdu prvého stupňa, aby zistil a ustálil skutkový stav, pričom nie je žiaduce, aby takto zistený skutkový stav uvedený v rozsudku súdu prvého stupňa odvolací súd podstatne zmenil. Došlo by tým k znemožneniu domáhať sa v opravnom konaní preskúmania takéhoto „nového“ skutkového stavu (pozri ČENTÉŠ, J. a kol. *Trestný poriadok II. § 196 – 569*. Bratislava : C. H. Beck, 2021, s. 607 – 610). Uvedené nepochybne súvisí s tým, že najvyšší súd je v dovolacom konaní viazaný skutkovým stavom a jeho správnosť a úplnosť už nemôže ani skúmať ani meniť [§ 371 ods. 1 písm. i) TP].

16. Vychádzajúc z uvedeného, je nutné dospieť k záveru, že v tomto štádiu trestného konania by bol akýkoľvek zásah zo strany ústavného súdu predčasný. Povinnosť odvolacieho súdu zrušiť rozhodnutie okresného súdu a pritom mu vec vrátiť na ďalšie konanie a rozhodnutie vo veci v prípadoch, ako je tento (t. j. keď sa zásadným spôsobom môže zmeniť skutkový stav), je totiž daná práve preto, aby obžalovaným nebola odopretá možnosť posúdenia (podstatne zmeneného skutkového stavu). Aj prípadné pochybenie krajského súdu preto stále možno napraviť a ústavný súd tak nie je oprávnený v zmysle citovanej judikatúry ústavného súdu do konania vstupovať, a to až do momentu právoplatného skončenia tohto konania.

17. Vzhľadom na uvedené ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov pre jej neprípustnosť.

18. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. septembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu